

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT **UKRAINIENNE**

Число 12 (516) Рік вид. XII. 22 березня 1936 р. Ціна 1 ₣р. 50 Prix 1 fr. 50.

Париж, неділя, 22 березня 1936 року.

Вийшов у світ останній збірник «За Державність», число 5-те, видання Українського Воєнно-Історичного Товариства, що має свій осідок у Польщі.

Ці збірки матеріалів що-до нашої воєнної історії, які мають таку вдалу назву — «За Державність», і які містять головним чином матеріали з останньої нашої оружно-визвольної боротьби, і давніше звертали на себе увагу українського громадянства, що розуміє велику цінність для нас подібних видань. І в «Тризубі» й давніше згадувалося вже при різних нагодах про цей бік діяльності нашого Воєнно-Історичного Товариства.

З особливим підкресленням мусимо відмітити вихід у світ останнього тому «За Державність», що робить таке прекрасне вражіння своїм розміром, солідністю свого змісту, різними мапами та портретами чільних представників армії і флоти Української Народньої Республіки.

Не можна тако-ж не одмітити на цьому місці ще одного видання Українського Воєнно-Історичного Товариства — журналу «Табір», що містить в собі статті тако-ж із поступу воєнної науки. Дотепер вийшло 27 чисел «Табору», що дорівнюють чужинецьким подібним журналам.

Коли прийняти на увагу наші обмежені можливості в умовах емігрантського життя, тим сильнішим має бути почуття вдячності всіх українських військових, — як і всього українського громадянства, — до Українського Воєнно-Історичного Товариства, що віддає своїми виданнями таку велику службу Україні.

Невідомі два листи Т. Шевченка

І. Айзеншток оголосив недавно в московському журналі «Литературное Наследство» (кн. 19-21, Москва, 1935) два невідомі досі листи Т. Шевченка до Пилипа Королева *).

Хоч І. Айзеншток і твердить у своїй статті, що він подає ці листи із збереженням ортографії оригіналу, але з порівняння тексту другого листа з автографом, фоторепродукцію якого тако-ж подав він у своїй статті, видно, що це твердження розходиться з дійсністю: І. Айзеншток скрізь відкинув «ъ» там, де вжив його Шевченко; самовільно розставив розділові знаки там, де їх не було в листі Шевченка; в де-кількох словах змінив початкову велику літеру на малу, і навпаки; накінець, в першому слові підпису Шевченка — «Щырий вашъ Т. Шевченко» — змінив «ы» на «и».

Наведу тут ці два листи Т. Шевченка — перший за текстом І. Айзенштока, а другий — за автографом.

I.

СПБ., 22 маія 1842.

Спасиби тобі, добрый чоловіче, за ласкаве слово, за гроши, и за Старину Запорозьку. Спасыби и тилько шо спасыби, и бильше ничего я не маю. Прыйми, не гниваючись, Гайдамаки, а на Кобзари выбач. Нема ни одного. Як надрюкую вдруге, то прышлю не одын экз. з дякою. Шлю вам 6-ть экз. Гайдамаки — и сёмый вам на память, не забувайте (и) мене, колы маете чим поминать.

Лежу оце пяти сутки та читаю Старину, добра кныжка, спасыби вам и Срезневскому. Я думаю дешо з неи зробить, колы здоров буду, там бачите е де чого такого, шо аж губы облызуешь, спасыби вам. Напиши, будь ласкав, зємляче, колы будеш мать час, як там у вас, у Харкови, привиталы мои Гайдамаки, чи лають, чи ни, напиши шири правду й за шири правду скаже шире спасиби Т. Шевченко.

II.

Ноября 18—1842.

Спасыби тобі мій голубе шо хочъ ты мене не забувашъ. Прочитавъ я твое ласкаве письмо тильки позавчора, бо позавчора вернувся въ Петербургъ мене носывъ проклятушчій пароходъ у Шведчину и Датчину. Плывше въ Стокгольмъ я скомпонувавъ Г а м а л і я не-

*) П. Королів, як видно з куверта, що його адресував Т. Шевченко 1846 р. на ім'я П. Королева, був тоді професором Сільсько-Господарського Інституту в Горках, Могилівської губ. Два листи Т. Шевченка до П. Королева від 1842 р. та куверт (без листа) з датою поштової печатки «14 августа 1846» зберігаються в Державнім Літературнім Музеї в Москві.

вельчку поему та такъ занедуживъ шо ледви привезлы мене въ Ревель, тамъ трошки очунавъ прыхавъ у це прокляте болото, та й не знаю чи вже й вийду. Хочъ лікаръ и говорить шо ничево, одначе такъ кивне головою шо ажъ сумно дывиця, сегодни оце трошки легше стало можно хочъ перо въ рукахъ удержать. А лебедьку якъ не хочиця кидать землю хочъ вона й погана! а треба буде хочъ воно ще й рано, молю тильки милосердного Бога щобъ помигъ мини весны джидаты, щоб хоч умерты на Украины.

Заставилы мене злыдни продать свои компонованья вси и дрюковани и не дрюковани. Якъ побачите Корсуна то скажить ему шо Марьяна продана, коли дрюкуе винъ теперъ то нехай, а колы ни то щобъ и не зачипав. Бо съ першихъ чисель Декабря, купецъ зачинае дрюковать. Хочъ бы богъ прививъ подывиця на свои слезы до купы зибрани. Поклониця старому Грицькови якъ побачите. И петрови Гулаку. Скажить Грицькови шо я змалювавъ его панну Сотныкивну и може на цимъ тыжни, пошлю ему якъ здужатыму письмо написать. Не забувайте мене будьте ласкави. Напишитъ колы матемете часъ швыденько до мене, бо вже съпив року якъ нычюю ничово изъ ридной моеи Украины, може вже и николы непочую. прокляте море шо воно мыни наробило.

бувайте здорови, не забувайте мене.

Щырий вашъ Т. Шевченко.

Поклониця будьте ласкави — Метлинскому, спасеть его богъ за его думки и шо дешо тиль и полегкости шо вони.

* * *

Перший лист Т. Шевченка не потрібуе будь-яких пояснень. Щодо другого листа, то він подає дуже цікаві відомості. Насамперед з того листа дізнаємося, що влітку 1842 р. Шевченко вибрався у плав до Швеції та Данії, але в дорозі так занедужав, що змушений був перервати свою подоріж і висадитися з пароплаву в Ревелі; по-друге, дізнаємося, що саме підчас цієї нещасливої екскурсії Т. Шевченко скомпонував поему «Гамалія».

Згаданий в листі купець, якому Шевченко продав усі свої дрюковані і недрюковані твори, був І. Лисенков, петербурзький книгарь і видавець.

Ст. Сірополко.

3 міжнароднього життя

— Подія 7 березня.

Як відомо читачам з газет, 7 поточного березня сталася подія, що означила собою кінець післявоєнної структури європейських міжнародніх взаємин і початок якоїсь нової, яка має бути в той чи інший спосіб злагодженою. Говоримо про одмовлення Германії коритися й надалі 42 і 43 параграфам Версальського трактату, що в них іде мова про демі-

літаризоване пасмо в прирейнських німецьких провінціях та про анулювання тою-ж Германією Локарнського пакту, складеного і підписаного року 1925 й поставленого під егіду Ліги Націй, бо-ж зв'язаний він саме з указаними вище 42 і 43 параграфами уставу Ліги Націй.

Підія ця зворушила світову політичну опінію, викликала горячку-ву чинність цілої дипломатії великих і менших держав європейського заходу, що поставили своїй підпис на Локарнському пакті, а серед широкої публіки відбилася трохи не панічним очікуванням найгіршого для неї явища, тоб-то європейської війни. Як буде згадано нижче, формальні причини для такого настрою були, але вже перші виступи великих держав виявили таке безсумнівне клопотання про мирне вирішення цілого конфлікту, що про можливість війни в Європі забули всі одночасно з тим, як про неї було згадано. Ціла справа пішла шляхом звичайної дипломатичної процедури. Заговорили міністри в парламенті, с'їхалися представники держав, що підписали Локарнський пакт: зібралася Верховна Рада Ліги Націй, заточилися пересправні колеса самої Ліги. Слідкувати за мінливим перебігом тої процедури тижневий орган позбавлений якзібудь змоги, читачі мусять про те дізнаватися з щоденної преси. Нашим обов'язком має бути, оскільки це можливо в такому випадку, суттєве означення того, що сталося, а тако-ж і того, що з цього може вийти.

Формально справа має дві сторони, а саме 1) порушення Версальського договору і 2) анулювання Локарнського пакту.

Версальський договір, як знаємо, порушується не в перший раз. Але перші його порушення, що мали місце до приходу до влади Адольфа Гітлера, хоч і робилися з ініціативи Германії, та всетаки здійснювалися за такою-сякою згодою і другою заінтересованою стороною. Єдиний лише раз спробували були німці утворити, так мовити, явочний прецедент, коли в р. 1926 відмовилися, без попередніх пересправ, од яких-будь внесків на рахунок так званих репарацій, але тоді на чолі французької влади стояв Пуанкаре, який ставився до справи, як «чистий легіст», і використавши надані Франції договором права, окугував частину німецьких прирейнських провінцій і тим не дав утворитися прецедентові. Утворено його було вже лише Адольфом Гітлером, що рівно рік тому в односторонній спосіб анулював військові обмеження, поставлені Германії договором, і завів, на нсвих началах, таку армію на суходолі, на морі та в повітрі, яку вважав потрібною для безпечности своєї батьківщини.

Цей акт обійшовся Германії з зовнішнього боку не дорого, і вона дістала од Ліги Націй словесну догану за вчинок і погрозу того-ж самого на майбутнє. Політично-ж він спричинився до того, що, вративши заруку своєї переваги над Германією, Франція стала на кожний випадок шукати нових союзників на сході і знайшла його в подобі СССР, склавши з цією державою відомий пакт взаємної допомоги. Коли б за цей час не сталося італо-етіопської війни, цей пакт, що за нього так піклувалися совіти, може й не був би здійснений. Але Італія, з якою Франція мала вже складене широке допомогове погодження, подекуди вийшла з європейської гри, й Франція примушена була, хотіла — не хотіла, прийняти допомогу, хоч би й совітську.

Ратифікація франко-совітського пакту, що її затримувала була влада Дяваля, була прискорена новою французькою владою, і цей факт, як це зазначає Гітлер, став причиною того, що Германія в явочний спосіб анулювала 42 і 43 параграфи Версальського договору. У цих параграфах говориться, як вказано, про те, що на лівому березі Рейну, який належить Германії (Саарщина), а тако-ж і на правому, на 50 кілометрів у глибину Германія не сміє будувати фортець, не може тримати гарнізонів ні яких будь військових частин, взагалі немає права там на які-будь заходи військового порядку. Одночасне з анулюванням стану демілітаризова-

Цього року десята річниця смерті бл. пам. Симона Петлора.

ної зони на Рейні, Гітлер обсадив її відповідними гарнізонами, а може й зачав будувати відповідні фортеці. Цей факт тяжко вдарив по французьких оборонних інтересах. Як вказує європейська військова опінія, тим Франція позбавилася «гандікана», що в подібні демілітаризовані зони мала його вона на випадок боротьби з Германією. Вона, як висловився Ллойд-Джордж, «втратила останній шанс, що доти його мала в руках, вести війну з Германією з надією на перемогу». Оборонна французька лінія, організована її військовим міністром Мажино, як і була, так і залишилася незрівняною і непереможною для оборони, але вона втратила своє значіння вихідного пункту для наступу, яке вказано було свого часу одним із совітських маршалів, що де-що серед них на цьому розумівся. Бо-ж на другому боці Рейну той наступ може тепер зустріти аналогічну неприступну оборонну лінію, обсаджену відповідними гарнізонами. Тому то, як вказують на це в Європі військові авторитети, та як це добре розуміють і в Москві, франко-совітський пакт втрачає свій сенс військового порядку. Бо коли до цього часу він мав ту хибку, що совіти ніяк не могли територіяльно доставити свою військову допомогу Франції на випадок її конфлікту з Германією, то тепер він має ще й ту хибку, що й Франція так само фактично не зможе в поважний спосіб допомогти совітам, бо її війська зустрінули б у поході своєму на схід непереможні труднощі по той бік Рейну.

Таким чином захиталося, а властиво і скінчилося те європейське становище, що утворилося було після війни та в якому Франція, спіраючися на саму себе й на союзи свої, мала командну позицію на суходолі. Повернути його ніби-то годі. Фронт трьох великих держав, що злагіджений був у Стрезі з Англії, Франції та Італії, захитаний, пактовий фронт Париж-Прага-Москва неначеб-то перетворюється в папіровий. Що буде далі? Далі могло б бути все, бо договірні права дають Франції братися усіх заходів, аж до війни включно. Війни мабуть таки не буде, бо її не хоче насамперед та сама Франція. Не хоче її й Германія, як це видно з проголоснення її вождя й канцлера. Гітлер одночасно з анулюванням 42 і 43 параграфів Версальського договору, розірвав так само і Локарнський пакт, але зробив це тому, що, як вказано вище, зв'язаний він з тими параграфами Версальськими. На місце старого договору він пропонує скласти аналогічний новий договір, що ним мир на Рейні був би забезпечений на 25 літ, пропонує він тако-ж скласти й договори про ненапад з усіма своїми сусідами на 10 літ. Не говорить він про політичне замирення з одною, ніби-то теж європейською, державою, а саме з СРСР. Обіцяє він тако-ж те, що зосталося з Версальського договору (колонії, інтернаціоналізація річок то-що), не міняти без згоди з заінтересованими державами, яка може статися, коли Германія повернеться до Ліги Націй.

У війні та в мирі, в тому, як ставитися до пропозицій Гітлера, заінтересована не сама лише Франція, а всі європейські держави, їм доведеться вирішувати цілу справу в Лізі Націй, куди вона вже й перейшла процедурою. Як справедливо зауважив в своїй парламентській промові згаданий нами Ллойд-Джордж, їм доведеться вже зараз або виголосити проти Германії превентивну війну, або зачати з нею пересправи, які скінчаться європейським замиренням на 25 літ. Війни, як сказано вище, мабуть таки не буде. Коли-ж так, то на порядок денний стане злагодження сталі рівноваги на заході Європи. Що буде із сходом—поки що не видно.

Observer

Готуймося до достойного вшановання світлої пам'яті національного героя в день десятиліття його смерті.

Tempora mutantur

В старовину колись у нас
На огиря скидавсь Пегас...
Лише окрилений та більш гарчий...
Як птах, бувало, він летить чи скаче.

* * *

Часи змінилися, — змінився і Пегас :
Позбувся гриви, крил і інших всіх прикрас,
З товстим слоном ногами помінявся
(Ось тут би асонанс придався!)
І ввесь в залізо закувався...

* * *

Поглянь здаля: чи це Пегас іде,
Чи лізе танк, сопе, харчить, гуде ?!
І в танку хто: чи вояки відважні,
Чи в шоломах поети важні?!

В. Валентин.

З преси

Недавно в Москві Молотов, а в Києві Любченко висміювали організацію освіти в сусідніх з СРСР державах і прославляли «веселе й культурне життя» в СРСР і на Україні, розуміється... Проте «Вісті» УЦВК УРСР, очевидно, не дістали тих самих директив, і в своєму числі з 22 січня с. р. от-що пишуть про правдивий стан річей:

«З ліквідацією неписьменности майже по всіх областях негаразд. Школи працюють нерегулярно, вони не забезпечені зшитками, підручниками, методичним керівництвом з боку відділів народної освіти і в першу чергу від наркомосвіти. В деяких місцях ядри інспекторів і вчителів ще мають дуже низьку підготовку, а іноді самі малописьменні».

Трохи ріжниться це од того, що сказано в названих промовах, виголошених, певно, на предмет одержання «ордену Леніна».

* * *

Той самий Любченко, розпинаючися в Москві перед Сталіним, запевнив його ще раз тако-ж і в тому, що Україна є «передовим незломним форпостом соціалістичної батьківщини» — єдиного і неділимого ССРСР...

Але й тут наш землячок, видно, задалеко зайшов. От як говорив Косьор про діла комуністичної партії на сов. Україні, промовляючи на зборах київського обласного «активу» 2 січня с. р. («Вісті» з 20 січня с. р.):

«Внаслідок перевірки на 1 січня 1936 року з членів і кандидатів партії виключено 10 відсотків... Бачите, які серйозні наслідки перевірки, особливо у нас, на Україні, де активність контр-революційних, антирадянських елементів завжди найвища».

Коли доводиться із комуністичної партії на сов. Україні виключати «контр-революційні, антирадянські елементи» аж у такій великій кількості, то що говорити про настрої маси українського народу, який ніколи не примириться із совітсько-московською окупацією України...

* * *

Партійне видавництво ЦК КПБУ випустило «Збірник статей і промов про Україну» Сталіна. Найцікавішими місцями цього «Збірника» являються ті, де вміщено промови й директиви Сталіна, зкеровані проти законного уряду України та Української Центральної Ради. Вони показують, наскільки безчесною була політика Сталіна ще тоді щодо України і як та політика логічно потім розвинулася в колоніальну систему управління більшовиками Україною.

Широке розповсюдження на сов. Україні цієї книжки не є цілком негативним. Маса нашої людности можуть переконатися з неї про правдиву політику совітської Москви щодо України.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6.

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

На Шевченкові дні олівці:

пофарбовані жовтим і блакитним кольором із написом: «І чужому на-учайтесь, і свого не цурайтесь». Купувати й замовляти в

Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі

41, rue de La Tour d'Auverne, Paris 9.

Ціна штуки — 1 фр., 12 штук — 10 фр. без пересилки.

Хроніка

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

3 життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

За місяць лютий 1936 року Бібліотека дістала дарунки книгами та іншими друками від: 1) В-ва «Світ Дитини» із Львова — 1 кн., 2) Ред. «Тризуба» — 202 кн., 3) М. Троцького з Женеві — 2 к., 4) В-ва «Укр. Історична Б-ка» із Львова — 1 кн., 5) С. Якименка, Париж, — 10 кн., 6) Укр. Т-ва «Взаїмна Поміч» з Вінницігу — 1 кн. 7) І. Рудичева — 2 кн., 8) І. Кастаньє — 5 кн. і 5 чч. журналів, 9) Іл. Хмелюка — 1 кн., 10) С. Сидоренка, з Яблонисго — 4 чч. журналів, 11) М. Шумицького — 1 кн., 12) В-ва «Вістника» із Львова — 1 кн., 13) З. Безуглого — 1 світлина, 14) проф. О. Шульгина — 24 кн., 15) Головної Еміграційної Ради — сто кн., 16) Місії УНР у Франції — 60 кн.

За цей-же місяць грошеві пожертви одержано від нн.: 1) інж. Макаренка з Праги — 10 фр., 2) Ом. Мельника з Шанхаю — 36.85 фр., 3) Николаєва — 50 фр., 4) Цоліщука — 10 фр., 5) відділу УЦР в Ідині, збірка підчас ялинки — 54.85 фр., 6) од відвідувачів Бібліотеки, — 6.10 фр. Збірка п. І. Липовецького в Варшаві і в Польщі: 7) М. Ковальський — 5.70, 8) А. Лукашевич — 5.70, 9) К. Смовський — 14.25 фр., 10) М. Рибачук — 14. 25 фр., 11) М. Палієнко — 8.55, 12) І. Липовецький — 8.55, 13) Ю. Медьник — 28.50, 14) О. Квітка — 8.55, 15) С. Білодуб — 14.25, 16) В. Куш — 14.25, 17) В. Сахно — 14.25, 18) Кравчук — 2.85, 19) Немоловський — 2.85, 20) Шандрушкевич — 2.85, 21) Кри-

воший — 1.45 фр., 22) Кіниць — 1.45, 23) Лазаренко — 1.45, 24) Сузотин — 5.70, 25) Доценко — 22.80, 26) Зарицький — 8.55, 27) Денисенко — 2.85, 28) Л. Макаревич — 14.25, 29) Татарський — 8.55 і 30) Тименко — 5.70. Всього за лютий — 385.90, а від початку року — 568 фр. 90 с.

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки склала свою щирю подяку.

— З а м і с ц ь великодніх візитів і привітань на Бібліотеку склали Є. і В. Прокоповичі — 25 фр., І. Рудичів — 15 фр., С. Нецай — 15 фр.

— Шевченківське свято в Шалетській Громаді відбулося 14 березня с. р. Складалося свято з доповіді п. Маслока, постановки 5 дії «Гетьмана Дорошенка» і концерту хору Громади під орудою п. В. Кэвгана.

Як програмою, так і виконанням її це свято було дуже інтересним і живим. На святі дійсно відчувалося дух Шевченка, і видно було, що організатори свята продумали кожну його деталь.

Доповідь п. Маслока «Про творчість Шевченка» була не тільки добре прочитаною, але й добре та оригінально зложеною. Видно, що автор доповіді добросовісно попрацював над новими даними про Шевченка та зумів їх звести в живу систему.

Трудніше коротко передати враження от вистави 5 дії «Гетьмана Дорошенка». Але загальне враження, що й цю виставу було заграно, особливо місцями, з повним мистецьким успіхом та експресією. Добре грає п. Бушило полковника Яненка, п. Безносук — кошового Сірка. Захоплююче

грав гетьмана Доршенка п. Сокольни-
ки, але місцями надто нервово
і з дивною зміною голосу. Що до
аксесуарних річей, то вражало
багатство і смак одягів та добрий
грим. Але добре вражіння від
нього зменшує тіснота сцени і
особливо брак глибини в декора-
ції. Це гнітить глядача, а в даному
разі це зменшувало широчінь дра-
ми, що відбувалася на сцені.

В концертній частині свята
хор Громади під орудою п. Ков-
гана виконав дуже серйозні та
спладні речі Кошиця, Ярославен-
ка, Ніжанківського, Колеси, Сте-
ценка і Людкевича. Виконання
цих річей роблять честь як музи-
чності диригента, так і його вмін-
ню успішно використати зовсім
середній голосовий матеріал, що
с в його розпорядженні.

Само Громади було заповнено
вщерт громадянами та їх гість-
ми. Були тако-ж українські го-
сті з Парижу. Пан прем'єр-міністр
В. Прокопович та пані Л. Проко-
повичева — почесний член Гро-
мади — не могли зкристиати з
запрошення її надіслали до Упр-
ви Громади вибачення. Товарист-
во б. Вояків Армії УНР у Фран-
ції представляв голова Т-ва ген.
шт. ген.-хор. О. Удовиченко та
генеральний секретарь п. М.
Ковальський. Голова Генераль-
ної Ради п. М. Шумицький тако-ж
не міг зкристиати з запрошен-
ня та надіслав своє вибачення, і
Генеральну Раду на святі
представляли заступник голови
п. П. Вержбицький, генеральний
секретарь п. П. Йосипишин та
п. П. Пашин — скарбник. В
заступництві проф. О. Шульгина
був присутнім радник Місії п.
Г. Косенко.

Крім того, з Парижу були при-
сутніми на святі сотн. ген. шт.
В. Солонар з дружинсю та п. Не-
дайкаша.

— Чергова бесіда в
Редакції «Тризуба», що
відбулася в неділю, 15 березня
с. р., дала на користь безробітніх
чистого прибутку 30 фр. 85 с.

Наступні бесіди, у місяці квітні,
відбудуться першої й третьої не-
ділі в місяці — 5 і 19 квітня.

В Польщі.

— Святочну академію
для вшановання 75-
ліття смерті Тараса
Шевченка Український Нау-
ковий Інститут у Варшаві від-
був 15 березня с. р. в авлі
Варшавського Університету Юзе-
фа Пілсудського.

— Загальні збори чле-
нів варшавського від-
ділу УЦК відбулися 1 берез-
ня с. р. в помешканні «Хати Ко-
зака». Порядок денний їх не
виходив по-за рямці звичайних
річних справоздачих зборів.
Перетворилися вони все-ж в ім-
позантну маніфестацію дисциплі-
ни і єдності членів відділу, їх
відданості нашому народові
і вірності прапорам УНР.

Збори надіслали до Пана Го-
ловного Отамана Андрія Лі-
вицького та уряду УНР при-
вітання, перейняте глибоким па-
триотизмом і відданістю. При-
вітання це збори прийняли ова-
ційно.

Тепле привітання надіслали збо-
ри тако-ж і Головній Управі УЦК.

Більшість ухвал збори приї-
няли одноголосно. Одноголосно
тако-ж обрано нову управу від-
ділу.

Із справоздань, які зложила
управа відділу (голова Гл. Лазар-
евський — загальне, інж.
Л. Панасенко — касовий звіт,
М. Тименко — праця секретарі-
яту), видно, що діяльність її
не обмежилась на провадженні
«Хати Козака» і культурно-
освітньої праці в ній. Управа від-
ділу, в міру можливостей, про-
вадила її допомогову акцію, ви-
давши на допомоги в минулому
році 923 зол. 90 гр., на позич-
ки — 90 зол., на субсидії для ук-
раїнських організацій — 25 зол.
і т. д. Для безробітніх система-
тично видавався хліб. Разом із
Союзом Українок провадилась
допомогова акція одягом та взут-
тям.

Після доповіді Ревізійної Ко-
місії (акт зачитав пор. Я. Фар-
тушний), збори без дискусії ух-
валили абсолюторій і подяку упра-
ві.

ві відділу та затвердили бюджет і план діяльності управи відділу на наступний рік, та обрали нову Управу.

В планах на майбутнє стверджено потребу дальшого існування «Хати Козака», яко культурно громадського осередку української еміграції у Варшаві; ухвалено посилити культурно-освітню діяльність відділу, постаратися дійти до цілковитої фінансової самовстачальності й т. д.

На зборах головував п. ген. П. Шандрук. До президії входили: п. слк. О. Вишнівський, полк. Рибалко-Рибальченко, яко заступник голови, та сотн. І. Липовецький і п. О. Золотницький, яко секретарі.

І. Л.

— З життя української політичної еміграції в Александрові - Кувявському за останній рік. 28 квітня м. р. відбулися загальні збори місцевого відділу УЦК, на яких було обрано управу в складі: п. Мартиненко — голова, п. Леонів — скарбник та п. Дяченко — секретарь. Цими зборами було, між иншим, ухвалено замінити Дерев'яні хрести на українському кладовищі на цементові, бо це кладовище з 1926 року перебуває під опікою колонії, яка й дбає про нього. Для проведення цієї заміни хрестів було обрано комісію в складі пп. Мартиненка, Гиренка та Чорнія, а тако-ж асигновано було на цю ціль 37 зол. 50 гр. Заміна хрестів мала відбутися до 9 червня м. р.

Комісія своє завдання виконала добре і своєчасно. На покриття видатків по заміні хрестів було проведено збірку по підписних листах, і витрачену суму вже покрито.

Посвячення нових хрестів відбулося 9 червня, а разом з тим було одправлено і панахиду по бл. пам. С. Петлюрі.

Під час літніх ваканцій велася праця в дитячому садку, до якого ходило 12 дітей. Садок провадив п. Дяченко. Навчання продов-

жувалося до осені. Праця в садку знову розпочнеться на весні.

1 грудня м. р. відбулися загальні збори колонії, присвячені інформаціям що-до заміни пашпортів. Ці-ж збори ухвалили влаштувати 5 січня ялинку для дітей. З ошаджених грошей управа відділу асигнувала на влаштування ялинки 65 зол. Саму-ж організацію свята було доручено комісії в складі пп. Чорного, Меналюка та Синиці.

5 січня ялинка і відбулася. До п'ятої години по обіді, призначену до свята саяло було заповнено гістьми, що прийшли в супроводі батьків. П. Чорний в коротких словах з'ясував дітям значіння і ціль цього дитячого свята, а потім розпочалася про грама, зложена з дитячих декламацій та співів хору, яким керував п. Чорний. Декламаціями керував п. Дяченко. Потім св. Миколай (п. Меналюк), роздаючи дітям дарунки, навчав їх, як вони мають поводитись і що мають робити, щоб бути добрими дітьми своєї батьківщини. Під кінець свята дітей було зфотографовано. Закінчено було ялинку співом національного гімну.

Було на ялинці 60 дітей. Було її вміло влаштовано, точки програму було виконано добре і ціле свято пройшло з успіхом.

— З життя української колонії в Ченстохові. 25 грудня м. р. відбулися збори місцевої колонії у зв'язку з приїздом до Ченстохови заступника голови Головної Управи УЦК д-ра П. Шкурата. Д-р Шкурат зробив загальну доповідь про сучасну політичну ситуацію, а тако-ж про життя і працю української еміграції. Спеціальну доповідь він присвятив тако-ж справі виховання українських дітей в Перемишлі. Треба підкреслити, що ці сходи ни зміцнили бажання батьків виховувати своїх дітей в українських гімназіях та школах Перемишля.

Вітаючи д-ра Шкурата при зустрічі, голова відділу лейт. флот. С. Шрамченко підкреслив, що

на протязі останніх 11 років це перші відвідини ченстоховської української колонії членом Головної Управи УЦК.

12 січня с. р. з великим успіхом відбулася в Ченстохові ялинка для українських дітей. Винайнято було спеціальну сальо. Дітей на святі зібралось по-над 60. Присутніх привітав голова відділу п. С. Шрамченко.

Діти під керівництвом п. С. Паладійчука відіграли образ у національному дусі «Українська ялинка» та декламували вірші. Український хор заспівав кілька наших колядок та пісень. Потім дітей було обдаровано, а для дорослих відбулася спільна вечерея.

Ялинка дала 109 зол. прибутку.

9 лютого с. р. в «Українській Домівці» в Ченстохові відбулася академія з приводу державного свята, а разом пам'яті Крут і Базару. Присутні на академії вшанували пам'ять всіх, що життя своє віддали за визволення України. Потім змістовну доповідь зачитав сотн. Вол. Бунагів-Котетівський, а п. Мирослава Шлямкевич продекламувала низку віршів. Перед закінченням академії голова відділу прочитав «Слово до земляків» акад. С. Смаль-Стоцького в справі пожертв на Музей Визвольної Боротьби України в Празі, після чого присутні зібрали на Музей 20 зол. 76 гр.

Закінчено академію було співом національного гімну.

В Чехословаччині.

— До складу Управи Українського Академічного Комітету для міжнародної інтелектуальної співпраці при Лізі Націй входять такі особи:

Голова Комітету д-р О. Колеса, ректор і професор Українського Вільного Університету в Празі та професор Карлового Університету в Празі;

Заступник голови Комітету д-р С. Смаль-Стоцький, професор Українського Вільного Університету в Празі;

Заступник голови Комітету А.

Яковлів, професор Українського Вільного Університету в Празі;

Генеральний секретарь С. Сірополко, професор Українського Високого Педагогічного Інституту в Празі;

Члени Управи Комітету 1) П. Білецький, ректор і професор Українського Високого Педагогічного Інституту в Празі; 2) д-р Б. Матюшенко, професор Українського Вільного Університету в Празі; 3) К. Мацієвич, професор Української Господарської Академії в Подєбрадах; 4) В. Іванис, професор Української Господарської Академії в Подєбрадах.

В Болгарії.

— Загальні збори Української Громади в Пловдиві відбулися 9 лютого с. р. На цих зборах було обрано нову Управу Громади в такому складі: п. І. Гергель — голова, п. М. Литус — заступник, п. О. Пикало — секретарь, п. М. Христинич — скарбник, п. П. Савенко — радник. На запасових членів обрано пп. Б. Кашинського та Г. Загорія.

До Ревізійної Комісії ввійшли пп. Д. Петрюк — голова, П. Бариченко, М. Дудка — члени.

Нова Управа влаштувала 22 лютого сімейну вечерку в громадському помешканні.

В Німеччині

— В Українському Науковому Інституті в Берліні 14 лютого с. р. відбулася доповідь українською мовою д-ра М. Антоновича на тему «Українське Козацтво в донесеннях пруських послів (1600 — 1648)».

— У Спільці Українців у Німеччині на черговому вечері «Живої Газети», 20 лютого с. р., один німецький колонист із Кубані, що перел кілька місяців повернувся до Німеччини, зробив доповідь про московсько-більшевицьку дійсність п'ятиріччя, що йшло за проголошенням більшовиками колективізації.

Оповідач сам пережив голодо-ву катастрофу і всі страхиття життя в совітах політичних в'язнів, серед яких переважають українці, козаки і сибіряки. В одному таборі протягом чверть року вмерло до 4000 в'язнів при загальній їх кількості 6-7000 чоловік. Большевицька влада брутально розправилася з родиною оповідача: новонароджених близнят викинули на сніг, а дружина згинула від голоду...

Трагізм щирого оповідання простого селянина, без шкільної освіти, був настільки великий, що для заспокоєння його самого та до сліз зворушених слухачів довелося зробити перерву.

У другій частині доповіді зібрані довідалися про життя населення ССРСР в 1934-35 рр. Після доповіді, що тривала коло півтори години, доповідач відповідав на чисельні запити присутніх, між якими коло половини було німців. Крім німців, були також грузини, турко-татари, козаки і шведи.

Головна Еміграційна Рада і Офіс Нансена

В кінці лютого місяця с. р. голова Головної Еміграційної Ради проф. О. Шульгин, що заїздив до Женеви з нагоди чергових засідань Міжнародної Унії Ліги Націй, побував в Офісі Нансена і мав довшу розмову з п. Гансоном, новим головою Офісу. Останній виявив велике зацікавлення становищем української еміграції. Разом з тим голова Головної Ради полагодив в Офісі різні чергові справи, що стосуються поодиноких емігрантів і організацій, розкиданих по різних країнах.

В Комітеті Приязни Народів Кавказу, Туркестану та України

В суботу, 14 березня с. р., під головуванням проф. Шульгина відбулася в Комітеті Приязни бесіда на тему «Міжнародне становище ССРСР». Вступне слово сказав п. міністр А. Чхенкелі. В обміні думок взяли участь

численні особи, і бесіда викликала у присутніх дуже велике зацікавлення. Дискусія точилася, головним чином, біля того, чи дійсно міжнародне становище ССРСР є таким блискучим, як воно нині уявляється. Більшість промовців схилилося до тої думки, що успіхи ці ефемерні. Становище ССРСР в Азії нині дуже загрозливе, і це добре розуміють у Москві. В Європі-ж успіхи ССРСР базуються виключно на загостренні відносин між Францією та Німеччиною. Звертали також увагу присутні на внутрішнє становище совітського союзу і на те, що, наближаючися до Ліги Націй і до «буржуазної» Франції, большевики одмовилися од своїх-же принципів, примушені були раптово змінити своє відношення і до Версальського миру, і до Локкарно та до самої Ліги Націй. А це доказ не сили, а слабости. Однак інші промовці в цьому опортунізмі вбачали їх силу, бо цим вони стали зрозумілими іншим державам. Висловлювалася і та думка, що вони взагалі не мають і не мали жадних принципів, а тому і одступлення від них не було їм трудним. В своєму кінцевому слові голова зборів, резюмуючи дебати, відмітив правдивість думки, що успіхи Москви справді базуються виключно на франко-німецьких суперечках і висловив сподівання, що після бурхливих днів, які переживаємо, настане нарешті порозуміння, після грому її блискавиці сонце світить ясніше. Що-ж до большевиків, то в їх відданість комуністичним ідеям можна вірити чи ні, але Москва їх додержуватися мусить, бо инакше вона втратить саму основу своєї сили: опадуть від неї її вірні слуги комуністичні партії цілого світу. «Якби комуністи говорять не в одно, це не значить, що вони не згодні, це значить, що та: у них було умовлено». Це слова французького депутата Доріо. Бувшого комуніста, а він знає комуністів дуже добро. Європа і весь світ мусять розуміти, що Комінтерн на послугах Москви це вічна загроза внутрішньому миру,

порядку й самому існуванню нашої цивілізації.

Бібліографія.

— «Праці Гр. - кат. Богословської Академії у Львові». Т. I-II. «Греко-католицька Духовна Семинарія у Львові». Львів 1935. 214 ст.

З нагоди 150-літнього ювілею Духовної Семинарії у Львові, що відбувся 1933 р., вийшов у світ згаданий тут I-II том «Праць» Богословської Академії у Львові, присвячений історії духовних шкіл на Україні, переважно греко-католицьких, до кінця XVIII ст., а головне історії т. зв. *Barbareum*'а у Відні, — попередника Генеральної греко-католицької Духовної Семинарії у Львові.

О. проф. д-р Й. Сліпий в своїй статті «Історичний огляд виховання духовенства в католицькій Церкві загалом і зокрема на Україні» подає короткий огляд підготовки духовенства від апостольських часів, зупиняючися більш докладно на характеристичні духовних семинарій італійського та французького типу, а також сзутських, а далі подає відомості про виховання духовенства й духовні школи на Україні від часів княжої доби до часу заснування у Львові Генеральної греко-католицької Духовної Семинарії.

Свою коротку, але дуже змістовну статтю автор опер на численній науковій літературі німецькою, польською, російською й українською мовами, так що ця стаття є цінною студією з історії шкільництва на Україні.

Все-ж дозволю з приводу статті зробити два зауваження: 1) говорячи про братські школи на Україні, автор вказує, що Київську братську школу 1632-3 років перетворив Петро Могила на Академію (ст. 26). В дійсності П. Могила перетворив Київську братську школу в колегію, — назва Академії прийнялася за колегією лише з 1689 р., коли колегія ввела в програм навчан-

ня богословіє, а офіційно цю назву закріпила царська грамота з 26 вересня 1701 року. 2) Автор чомусь заховчав у розділі, що його присвятив уніятським школам (ст. 28-32), про те, що уніятські школи в Бересті, Володимирі Волинському та ин. містах повстали наслідком захвату православних братських шкіл та перетворення їх в уніятські, як про це свідчить класична праця К. Харламповича «Загадно-русскія православныя школы XVI і начала XVII вѣка», на яку посилається й сам автор у своїй статті.

Другою статтею в цих «Працях» йде надзвичайно цінна розвідка В. Андрохівича «Віденське *Barbareum*», що її склав автор переважно на основі архивного матеріалу. Тут вперше знаходимо історію генеральної греко-католицької семинарії у Відні при церкві св. Варвари, — відсіль і склалася скорочена назва семинарії «*Barbareum*», — де мали вчитися греко-католики з Угорщини та Галичини.

Автор подає докладні відомості про заснування *Barbareum*'а, про його устрій, програм, умови прийняття вихованців, про їхнє життя в семинарії, а крім того подає повний список вихователів і вихованців *Barbareum*'а за час його існування (1775-1784р).

З 116 вихованців, що вчилися в *Barbareum*'і, найбільше було українців, а саме з Угорщини 32, та з Галичини 29, разом 61, румунів — 41 та хорватів і сербів — 14. На чолі семинарії стояв префект, а вищий нагляд над релігійним вихованням і дисципліною мав інспектор, яким увесь час існування *Barbareum*'а був крижевацький єпископ хорват Василь Божичкович.

До семинарії приймалися з вибору єпархіяльних єпископів ті кандидати, що перед тим скінчили принаймні гімназію та почували в собі покликання до духовного стану.

Вихованці семинарії сходилися в означених годинах в салях для науки (музеях) або слухали ви-

клади на університеті. Догляд за наукою вихованців лежав на двох префектах студій: вони повторяли з вихованцями в музеях університетські виклади, вчили їх грецької та німецької мови, стежили за їх поведінкою, а старший префект студій визначував тако-ж теми до проповідей і катехизацій, що їх мали виготовити вихованці семінарії.

Всі вихованці семінарії мали однакові права й обов'язки, хоч деякі з вихованців були вже священниками чи монахами. Так, всі вони носили однаковий одяг—реверенду та плащ з ширшими вдолі рукавами, всі діставали однаковий харч, правда, не аби який: що-дня обід з 4-х страв, а на вечерю 3 страви, у великі свята обід складався з 6 страв, а вечеря з 4, а до того кожний вихованець діставав що-дня на обід і вечерю чвертку вина. Українці з Галичини, не призвичаєні до вина, діставали що-річно заплату 24 зл. р. Всі вихованці Barbareum'a підлягали тако-ж однаковій дисципліні: мали вставати за дзвінком о пів на п'яту рано, в певних годинах вчитися в музеях зі слухати виклади на університеті, відбувати молитви та богослуження, відпочивати або відбувати прохід по місту під проводом наглядачів (дукторів), а о пів на десяту вечера лягати спати. За порушення дисципліни призначалися кари, — догана, залишення винуватця без обіду або вечері (подавався йому лише хліб і вода); в'язниця, загострення в міру тяжкої віни зменшення їжі. Тяжкі кари можна було накладати тільки в порозумінні з придворною угорською канцелярією, єпископом-інспектором або тим єпископом, до єпархії якого належав винуватець.

Слід згадати, що рідна мова вихованця не мала місця ані в школі, ані дома. Тільки в одному випадку міг і мусів вихованець уживати рідної мови, а саме катехизації мав переводити тою мовою, якої живив нарід у єпархії, звідки походив вихованець.

Barbareum перестав існувати з кінцем квітня 1784 р., а в кін-

ці того року відкрито у Львові Генеральну греко-католицьку семінарію.

Як справедливо зауважує автор, Barbareum має велику вагу через те, що воно послужило першим зразком новочасного виховання греко-католицького духовенства.

З поданого автором списку вихованців Barbareum'a видно, що випустило воно цілу низку осіб, що потім зайняли посади єпископів, каноників, професорів університетів чи єпархіяльних семінарій. На жаль, в цьому спискові знаходимо чимало помилок в назві чи транскрипції комітатів: ужгородський, землинський, шатмарський замість — узький, земплинський, сатмарський. Є в окремих випадках і невірні визначення комітатів. Так, наприклад, с. Требушани (Terebesfejgratak) належало до мармароського, а не земплинського комітату (203 ст.).

Вкажу ще на суперечність в даті приміщення орієнтальної академії в будові сзуїтського інтернату, де потім примістився Barbareum: на стор. 93 читаємо, що орієнтальна академія примістилася в згаданій будові 1769 р., а 1772 р. перенеслася на інше місце, тоді, як на 95 ст. читаємо, що орієнтальна академія примістилася в будові сзуїтського інтернату від 1772 р.

Але ці дрібнички, зрозуміла річ, не зменшують вартости розвідки А. Андроховича, яка заповнює давно вже відчуту в нас недостачу відомостей про цю, за висловом автора, важливу підвалину під будівлю відродження галицької та угорської України.

Дальші дві статті «Праць», а саме д-ра І. Крип'якевича — «Давня топографія гр.-кат. Духовної Семінарії у Львові», та д-ра О. Надраги — «Правна доля реальности гр.-кат. Духовної Семінарії у Львові» мають вузько-спеціальний характер, а тому не буду тут на них зупинятися.

Отс-ж можемо щиро подякувати греко-католицькій Богословській Академії, за видання І-

Пі тому «Праць» та побажати найскоршого виходу у світ дальших томів, присвячених історії греко-католицької Давньої Семинарії у Львові.

Ст. Сірополко.

Лист до Редакції.

З великим жалем повинен я від-

мітити мою персональну помилку в статті «Дрібниці про Шевченка» в «Тризубі» ч. 9-10 (513-4) з 1 березня с. р. А саме, на стор. 11 у 24 рядку згори поставив я помилково слово «Сошенно» замість «Честахівський».

Борис Лазаревський.

Нові книжки й журнали.

— За Державність, матеріали до Історії Війська Українського. Збірник 5. Видання Українського Воєнно-Історичного Товариства. Варшава. 1935.

— Вісти Музею Визвольної Боротьби України, ч. 11, лютий 1936. Прага.

— Вісти Українського Наукового Інституту в Берліні, ч. 2(22), 29 лютого 1936.

— Табор, воєнно-науковий журнал. Ч. 27, 1935. Варшава.

— Бюлетень Управи Товариства Прихильників Української Господарської Академії, ч. 4, січень 1936. Прага.

— Рідна Мова, науково-популярний місячник, присвячений вивченню української мови. Ч. 3 (39), березень 1936. Варшава.

— Вістник, місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Книжка 3, березень 1936. Львів.

— Ми, літературний чвертьрічний журнал. Книга V, зима 1936 р. Варшава.

— Дзвони, літературно-науковий журнал. Число 11 та 12 1935 р. та 1-2 1936. Львів.

ГАРНІ Й ДЕШЕВІ КНИЖКИ

Видавничої Спілки „Діло“

	в золотих пошт. ціна перес.	
Д-р. Е. Олесницький: «Сторінки з мого життя» I-II	2 80	0 50
Мих. Галуцинський: «З Українськими Січ. Стрільцями»	1 90	0 30
Евген Чикаленко: «Спогади» Частина I. II. III.	4 50	0 50
Окрема частина по зол. 1.50		
Ірина Вільде: «Химерне серце»	1 50	0 30
Василь Софронів: «Липнева отрута»	1 40	0 30
Ст. Левинський: «З японського дому»	1 50	0 30
М. Рудницький: «Між ідеєю і формою»	1 50	0 30
Е. Бронте: «Буревіхні», переклав М. Рудницький		(вичерпане)
Проспер Меріме: «Блакитна кімната» та інші оповідання, переклав Василь Софронів	1 50	0 30
Альфонс Доде: «Маціцький», із французької мови переклав М. Рудницький	1 00	0 30
Володимир Островський: «Сміх землі»	0 80	0 15
Микола Матіїв Мельник: «Крізь дим і згар»	0 50	0 15
Гордій Брасюк: «Безпутні»	0 50	0 15
Михайло Возняк: «Шевченко і княжна Репіна»	0 80	0 15
Михайло Возняк: «Белый і Кониський»	0 50	0 15
Д-р Ст. Баран: Новий самоуправний закон	0 80	0 15

Дістати можна у Видавничій Спілці „ДІЛО“ Львів, Ризак 10

**Видання Українського Академічного Комітету для
Міжнародної Інтелектуальної Співраді при Лізі Націй**

1. Український Науковий З'їзд у Празі 3-7 жовтня 1926 р. Прага, 1928. 76 стор. Ціна 15 кч.

2. Український Науковий З'їзд у Празі 20-21 березня 1932 р. Прага, 1931. 166 стор. Ціна 40 кч.

3. С. Чикаленко. Уривок з моїх споминів за 1917 р. Прага, 1932. 56 стор. Ціна 10 кч.

4. Д. Дороненко: Євген Чикаленко. Його життя і громадська діяльність. Прага, 1931. 100 стор. Ціна 15 кч.

Ціни — з пересилкою. Адреса Комітету: Ukrajinsky Akademicky Komitet. Praha II. Ve Smekach, 27. Tschecoslovaquie.

До всіх земляків на чужині

Звертаюся з проханням допомогти мені зробити пам'ятковий альбом-збірку фотографій про перебування наше на чужині. Прошу надіслати мені різні фотографічні знімки як окремих осіб, так і групові та побутові. При бажанні, переслані мені знімки після перефотографування з вдячністю поверну.

Моя адреса: P. O l e k s i j e n k o. Foto-Ognisko. Szamotuły. Pologne.

Осіб що бажать, за прикладом минулих років, замість великодніх візитів та привітань скласти пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, просять повідомити про це Бібліотеку або Редакцію «Тризуба» до 2 квітня с. р. Привіт од цих осіб з їх іменами буде оголошено в «Тризубі».

27 січня с. р. у Воскодавах у Польщі упокоїлася бл. нам.

Олена БІЛЕЦЬКА

дружина ген.-хор. Армії Української Народньої Республіки
С. Білецького

Сповідуючи про цю сумну звістку, висловлюємо панові генератові наше співчуття.

7 березня с. р. упокоївся у Варшаві на 17 році життя підполковник Армії Української Народньої Республіки

інж. П. ЧЕРНЕНКО

Похован одбувся 10 березня на православному кладовищі на Волі у Варшаві.

**Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.**

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet.